

מדד המגדר אי־שוויון מגדרי בישראל

2020

זרקור מיוחד
השלכות מגדריות
של מגפת
הקורונה

הגר צמרת

חנה הרצוג | נעמי חזן

יוליה בסין | רונה ברייר־גארב | הדס בן אליהו

זרקור הקורונה בשיתוף עם יעל חסון, מרכז אדוה

יודעת
she knows • هي تعرف

שוות • WIPS
המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית

מכון ון ליר בירושלים
THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE
معهد فان لير في القدس

מדד המגדר

מדד המגדר של שוות – לקידום נשים בזירה הציבורית במכון ון ליר בירושלים הוא כלי מדידה רב עוצמה הבוחן שינויים לאורך זמן במצבם של נשים וגברים בישראל. המדד מציג תמונה מפורטת של האי־שוויון בתחומי חיים שונים – עבודה, השכלה, עוני, עוצמה פוליטית וכלכלית, תרבות ותקשורת, אלימות, חלוקת זמן, ובריאות – ומדי שנה מתווספים לו תחומים חדשים. בחינת האי־שוויון המגדרי נעשית לא רק על פי ההבחנה הבינארית בין גברים לנשים אלא גם בהצטלבויות בין מגדר לבין מיקומים חברתיים שונים, כמו הפריפריה, החברה הערבית והחברה החרדית בישראל. הנתונים שמספק המדד מאפשרים לו להיות מצפן למקבלי החלטות ולגורמים ממשלתיים וציבוריים בישראל.

זוהי השנה השמינית שבה מתפרסמות תוצאות מדד המגדר. המדד חושף מגוון של נקודות אי־שוויון בין נשים לגברים בישראל באופן המעיד על כך שאי־שוויון המגדרי הוא עיקרון מכונן ואבן יסוד עיקשת של החברה בישראל.

זרקור מיוחד במדד המגדר לשנת 2020 מאיר את ההשלכות המגדריות, החברתיות והכלכליות של **משבר הקורונה**. עם זאת, אלה אינן מחושבות במדד עצמו המבוסס על נתונים הקודמים להתפרצות המגיפה. מגמות האי־שוויון שנמצאו במדד רק

הוחרפו והעמיקו בעקבות המשבר, כפי שניתן לראות מהאינדיקטורים הכלולים בזרקור. מגיפת הקורונה מביאה להגדלת אי־השוויון המגדרי ועלולה לפגוע באופן אנוש בהישגים של עשרות השנים האחרונות בתחום ההשכלה, התעסוקה, חלוקת העבודות השקופות בין נשים וגברים והמאבק באלימות כלפי נשים.

עיקרי תוצאות מדד המגדר 2020

- בין השנים 2004–2013 ניכרת ירידה של 13% ברמה הכללית של אי־השוויון המגדרי, אך **בחמש השנים האחרונות לא חל שינוי** ולא ניתן להצביע על צמצום הפער המגדרי. התחום בו קיים הפער העמוק ביותר הוא עוצמה פוליטית וכלכלית, והתחום השוויוני ביותר הוא ההשכלה. מאז שנת 2014 ניכר גידול באי־שוויון המגדרי בחברה הערבית, לאחר עשור שבו הצטמצם הפער.
- כפי שמראים אינדיקטורים שונים, עוד בטרם התפרצה מגיפת הקורונה, הורע מצבם של העובדים בתחתית התפלגות ההכנסות שנשים מהוות את הרוב בקרבם. כך למשל, שיעור הנשים שמשתכרות מתחת לשכר מינימום עומד על 43% בהשוואה ל-28% מהגברים. לפיכך, הרעה במצבם של הגברים מובילה להגדלת השוויון המגדרי, הנמדד כיחס בין נשים לגברים, גם כאשר הדבר נובע מהגדלה של אי־שוויון המעמדי בחברה. מסיבה זו חל צמצום באי־שוויון המגדרי בממד **שוק העבודה** והיקפו הצטמק בכ-8%. עם זאת, **הפער המגדרי בשכר החודשי** הממוצע והחציוני – **גדל בהשוואה לשנה שעברה** (הפער בשכר החודשי עלה מ-31% ל-32% ובשכר החציוני מ-25% ל-28%).
- השכלה** הוא הממד שבו אי־השוויון המגדרי הוא המצומצם ביותר. שיעור המשכילות זהה לשיעור המשכילים או גבוה ממנו, ואי־השוויון מתרכז בשני תחומים: התחום הראשון הוא ציוני מבחנים מסננים כמו הפסיכומטרי (אינדיקטור חדש לשנת 2020), שבו הציון הממוצע של נשים נמוך משל גברים (486 לעומת 510, בהתאמה). התחום השני בו יש אי־שוויון בהשכלה הוא בבחירת תחומי הלימוד. המקצועות המסורתיים שנשים הן רוב הלומדים בהם עדיין נותרו חינוך והוראה, מקצועות פרה־רפואיים ומדעי החברה והרוח – מקצועות חיוניים הדורשים השכלה אך התגמול עבורם נמוך, בין היתר כי הם נחשבים "נשיים". זאת לעומת כשליש או פחות נשים בתחומים המדעיים (STEM), ללא מגמת שינוי מאז תחילת המדידה.
- במדד **העוצמה** אנו מודדות את אי־השוויון במוקדי הכוח הפוליטיים והכלכליים בישראל. ממד זה מבטא את אי־השוויון במבנה השליטה ההיררכי, שכן הוא בוחן את שיעור הגברים בקצה העליון של המערכת: שיעור חברות הכנסת הכפיל את עצמו לאורך שנות המדידה, עד ל"שיא" של 28.3% בשנת 2018 (כיום שיעורן נמוך יותר ועומד על 26.7% בלבד). מספר השרות בממשלה ב-2018 עמד על 4 מתוך 19 שרים, ובשנות המדידה לא עלה על 20%. בתחום הכלכלי, שיעור המנכ"ליות במשק עלה בקצב איטי מאוד מ-15.7% ב-2004 ל-22.6%. שיעור הנשים הדיריקטוריות בחברות ציבוריות הוא 23% לעומת 44% בחברות ממשלתיות. פער זה מדגיש את השפעתה של חקיקה המחייבת ייצוג מגדרי שוויוני, הקיימת ביחס לחברות הממשלתיות אך לא ביחס לחברות הציבוריות. אי־השוויון הכללי בתחום העוצמה ירד בעיקר בעקבות עליה במספר הנשים שעומדות בראש רשויות מקומיות (14 לאחר בחירות 2018), והוא נמצא בתהליך

עוצמה

ביטחון כלכלי ועוני

מגדר מקצועי

שוק העבודה

השכלה

בריאות

אלימות

זמן

מצב משפחתי

תרבות ותקשורת

החברה החרדית

פריפריה

החברה הערבית

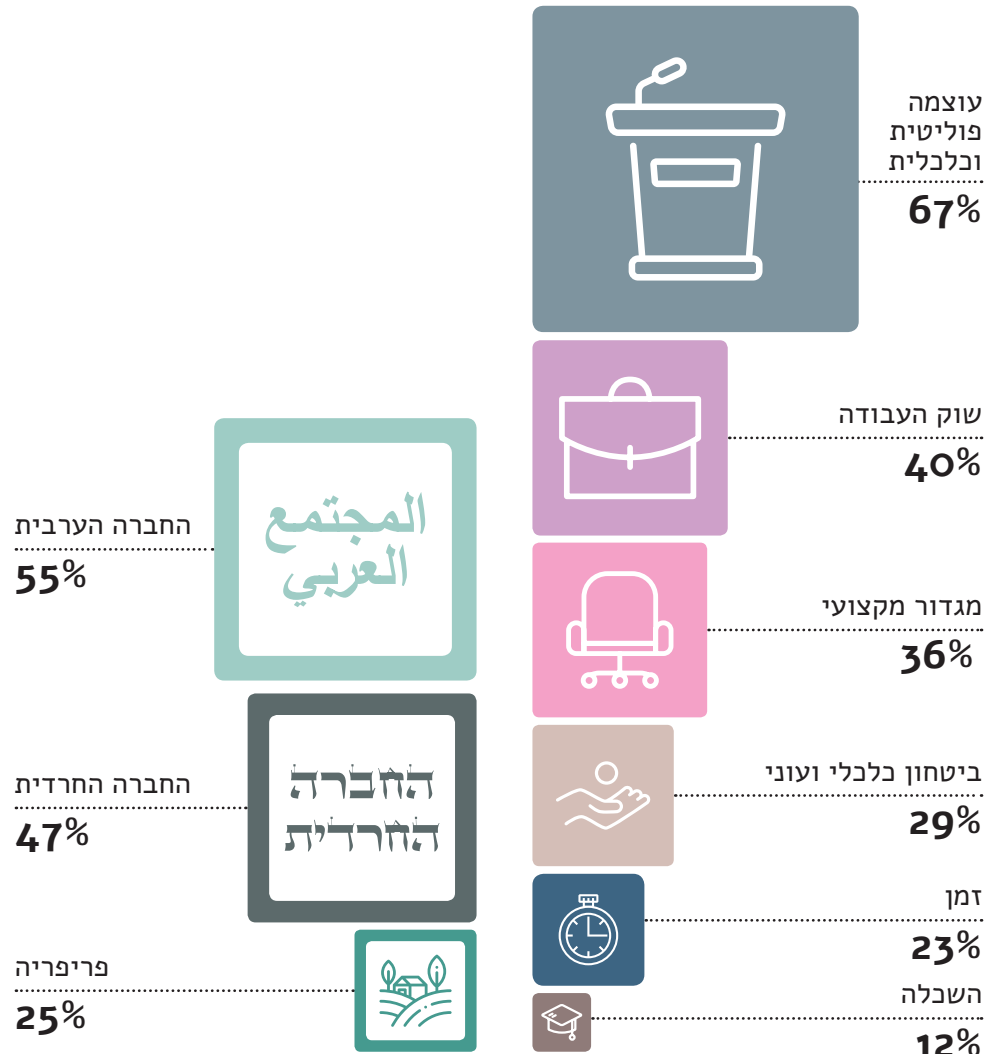
לכל אורך החוברת נשים מסומנות בצבע אפור וגברים בצבע שחור

עומק האי-שוויון

חישוב עומק האי-שוויון מאפשר לזהות באיזה תחום הפער בין נשים לגברים הוא הגדול ביותר ובאיזה תחום הוא הקטן ביותר. ככל שהאחוז קרוב יותר ל-100 כך האי-שוויון גדול יותר.

שיפור של כ-25% מאז תחילת המדידה. עדיין, בהשוואה לתחומי חיים אחרים, עומק האי-שוויון בתחום זה הוא בין הגבוהים במדד ועומד על 67%.

5 בממד האלימות כלפי נשים לא ניתן לצערנו לדווח על שיפור. בשנת 2018 נרצחו 27 נשים על ידי בני זוג או קרובי משפחה אחרים. מספר הפניות החדשות למרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית נמצא בעלייה מתמדת (למעלה מ-12 אלף פניות חדשות בשנה), וכך גם מספר תיקי האלימות בין בני זוג, כאשר ברוב רובם של התיקים, האלימות היא מצד גברים כלפי נשים (מעל 19 אלף תיקים ב-2018). משבר הקורונה החרף מאוד את הסוגייה הזו, ובמקביל הממשלה נמנעת מלהקצות את התקציב הדרוש להתמודדות עם התופעה ברמה המערכתית.

6 בממד התרבות בחנו את היקף השמעת זמרות לעומת זמרים בכל תחנות הרדיו בישראל. בשנים 2015-2019, שיעור הזמרות נע בין 17% ל-23%. נשים היוו 25% בלבד מהבמאים בתיאטראות ו-40% משחקני התיאטרון ב-2018. בממד זה אנו עוקבות גם אחר מספר הספורטאיות הרשומות באגודות הספורט המקצועי ושיעורן מכלל הספורטאים בארץ עמד על 23.3%. חשיבות התוצאות בממד זה נעוצה בחשיפת מוקדי אי-שוויון מגדרי שהם פחות גלויים לעין ופחות מדוברים בהשוואה לפערים המגדריים בתחומים אחרים, כגון עוצמה ושוק העבודה, למרות שהם מעידים על מקומן הנחות של נשים במרחב הציבורי ועל פגיעה משמעותית בהזדמנויות הפתוחות בפניהן.

7 נוסף על המדידה הכללית של אי-שוויון המגדרי, אנחנו בוחנות את אי-שוויון המגדרי בהצטלבות עם מיקום חברתי: בחברה הערבית, בחברה החרדית ובפריפריה. **בחברה הערבית** אי-שוויון המגדרי גבוה מאשר בכלל החברה, ואינו נמצא במגמת שיפור. שיעור השתתפותן של נשים ערביות בשוק העבודה עומד על 30% בלבד, ו-26.6% מהנשים עובדות במשרה חלקית לעומת 9% בלבד מהגברים הערבים. בשיעורי השכלה אין פער מגדרי משמעותי בחברה הערבית. **בחברה החרדית** אנחנו עוקבות אחר הפער המגדרי בשיעור התעסוקה, בשכר ובהשכלה ונראה כי יש צמצום של אי-שוויון במשתנים אלו. בסך הכל, אי-שוויון המגדרי בחברה החרדית הצטמצם ב-14% מאז תחילת המדידה. **בפריפריה**, המעקב אחר השכר ותנאי התעסוקה מגלה כי אי-שוויון המגדרי בתחומים אלו נמוך, יחסית, מאחר שיישובים אלו מאופיינים בשכר ממוצע נמוך מלכתחילה, והם מצויים בתחתית התפלגות ההכנסות בהשוואה לכלל האוכלוסייה. אי-שוויון המגדרי בפריפריה נמצא בשיפור של כ-8% מתחילת המדידה.

על מקבלי החלטות במדינה להשתמש בממצאי מדד המגדר כדי לקדם שוויון מגדרי בכל תחומי החיים בחברה בישראל, באופן שיוביל למימוש הפוטנציאל הן של נשים והן של גברים. כפי שמראה מדד המגדר, אין מגמה ליניארית ברורה של צמצום באי-שוויון המגדרי בישראל לאורך השנים. המשבר הכלכלי והחברתי שנוצר בעקבות מגיפת הקורונה מעצים פערים מגדריים קיימים ולכן נדרשת מהממשלה מדיניות מודעת מגדר ברורה ונחרצת על מנת שהישגי השוויון המגדרי של העשורים האחרונים לא ייעלמו.

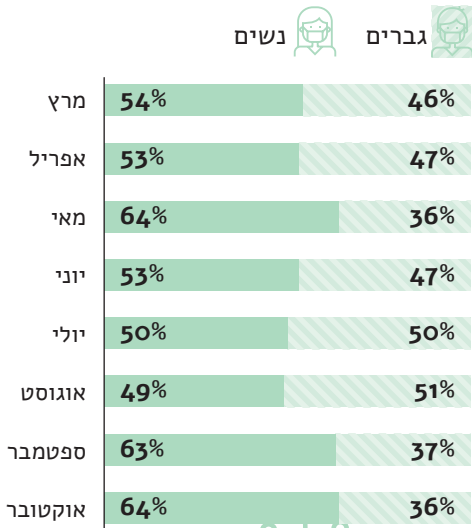

פעור מגדרי בתעסוקה במהלך מגיפת הקורונה

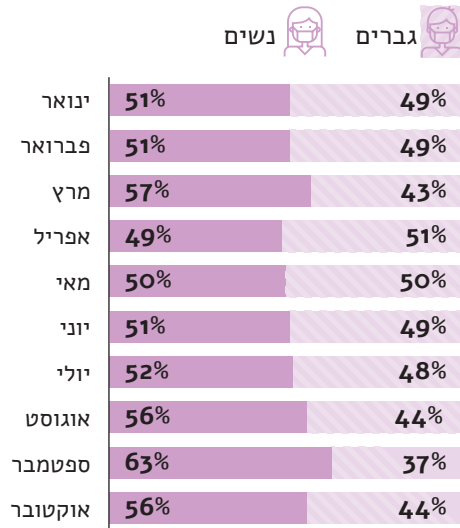
במהלך חודשי הקורונה, ניכרת תנודתיות גבוהה יותר ביציאה מתעסוקה בשכר ובחזרה אליה בקרב נשים בהשוואה לגברים. ככל הנראה, בדיקה לסגירה ופתיחה של מערכת החינוך ושל מקומות העבודה בענפים בהם הן מועסקות.

מדווחים על חזרה לעבודה נשים לעומת גברים, 2020

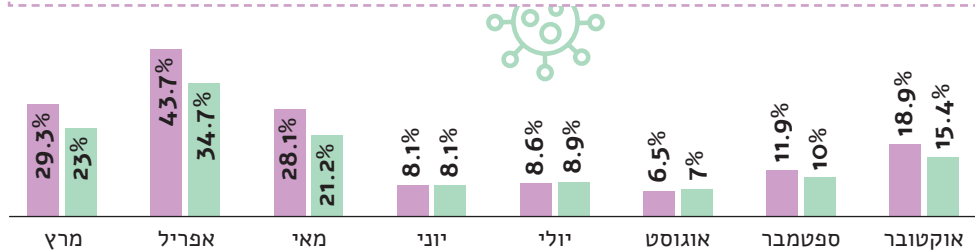
דורשי עבודה נרשמים חדשים בלשכות התעסוקה, 2020

מקור: שירות התעסוקה

שיעור המועסקים הנעדרים זמנית מעבודתם מסיבות הקשורות בקורונה

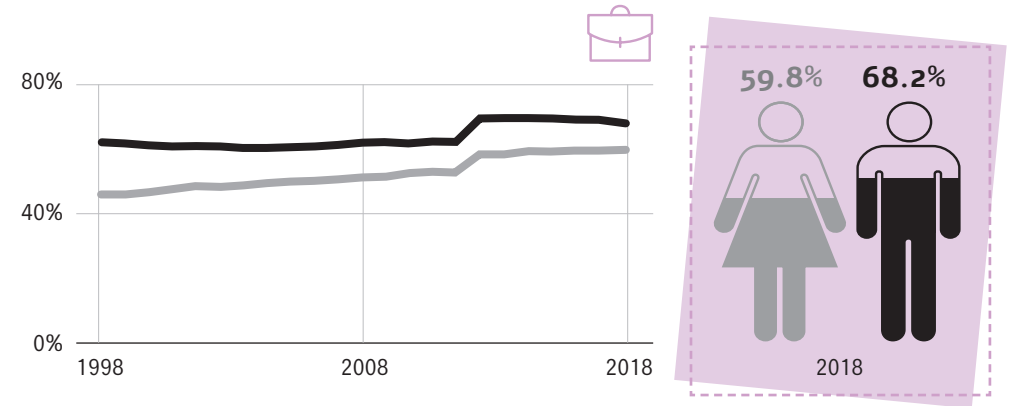

מקור: למ"ס, לוח 2 בסקרי כוח אדם חודשיים

פעור מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

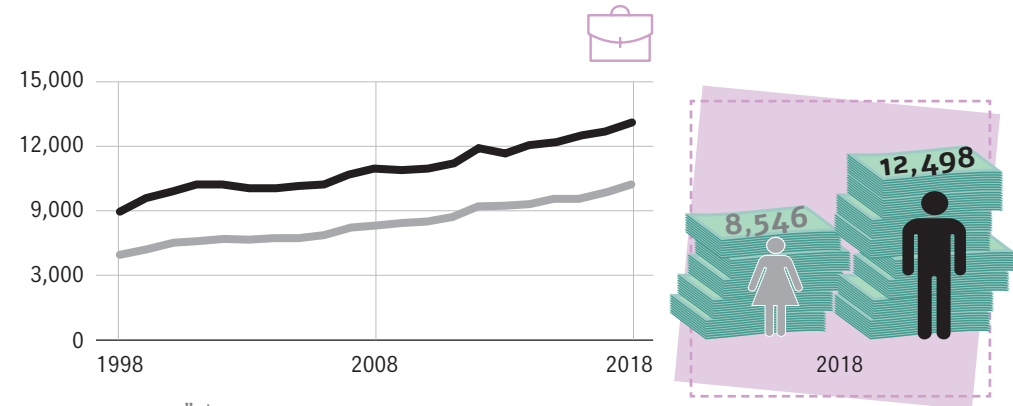
ברוב תחומי החיים נשמר פעור מגדרי לטובת הגברים. במקצת התחומים לא זו בלבד שהפעור אינו מצטמצם אלא הוא אף גדל עם הזמן.

שיעור השתתפות בשוק העבודה כוח עבודה אזרחי

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי ממוצע בש"ח

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

עוצמה פוליטית וכלכלית

עמדות הניהול והשפעה המרכזיות במגזר הציבורי מאוישות על ידי גברים.

מנהלות ומנהלי בתי חולים לאשפוז
כללי 2020

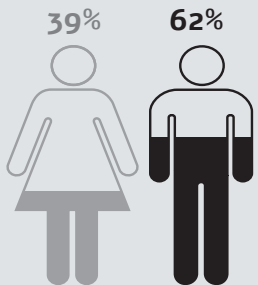
מקור: יודעת

פרופסורים מן המניין שיעור הנשים לעומת הגברים

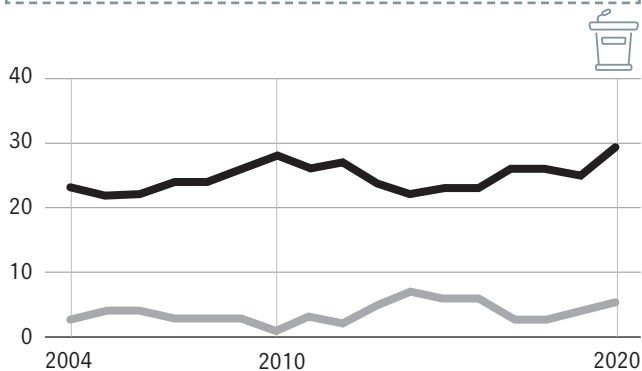
מקור: נתוני מל"ג ועיבודי המחברות

תפקידי ניהול במגזר הציבורי
2018

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

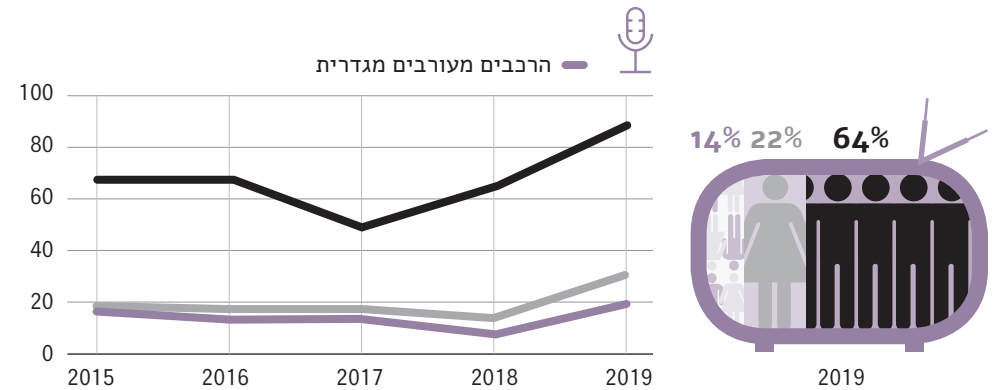
מספר המנכ"לים והמנכ"ליות של משרדי הממשלה

מקור: יודעת

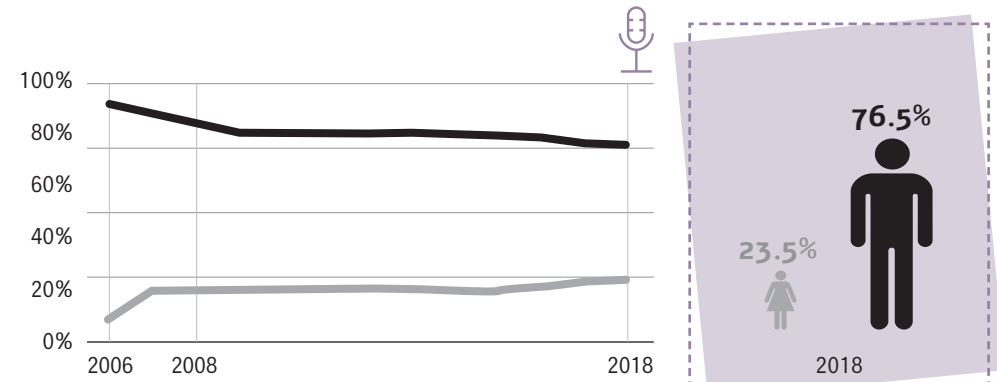
פער מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

זמרות וזמרים ישראלים הכי מושמעים בתחנות הרדיו הארצי והאזורי

מקור: אתר מדיה פורסט ועיבודי המחברות

שיעור הספורטאים והספורטאיות הפעילים ספורט תחרותי

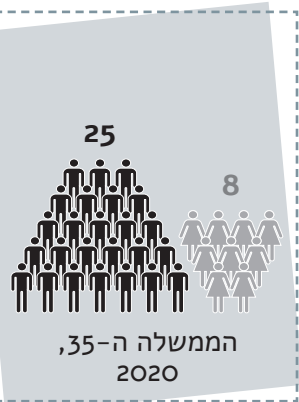

מקור: משרד התרבות והספורט

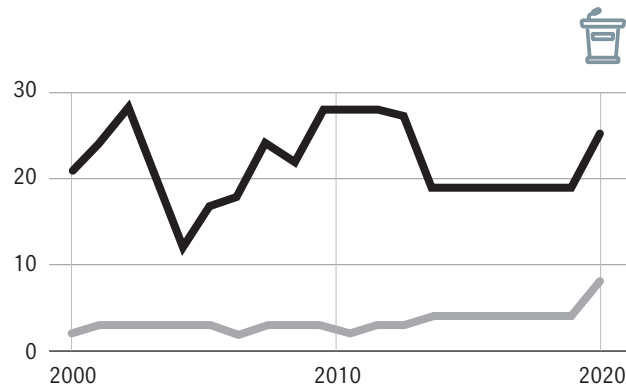
עוצמה פוליטית וכלכלית

עמדות המפתח בזירה הפוליטית והכלכלית מאוישות ברובן המכריע על ידי גברים.

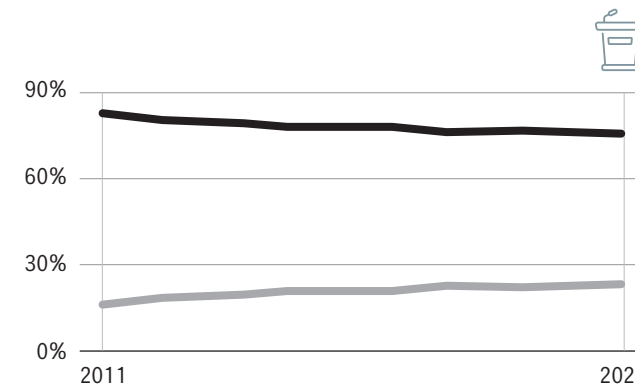
מספר שרות ושרים בממשלה

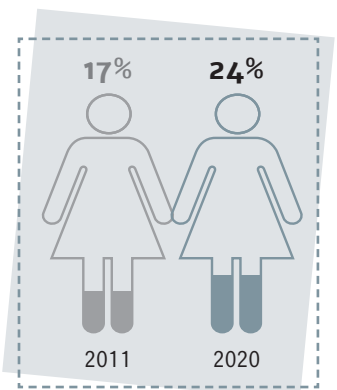
מקור: אתר הכנסת

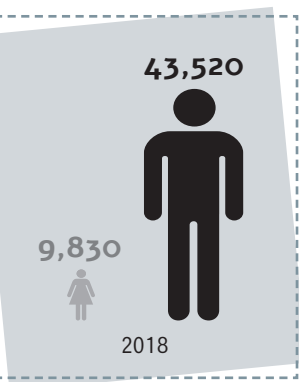
שיעור נשים וגברים בדירקטוריונים של חברות ציבוריות

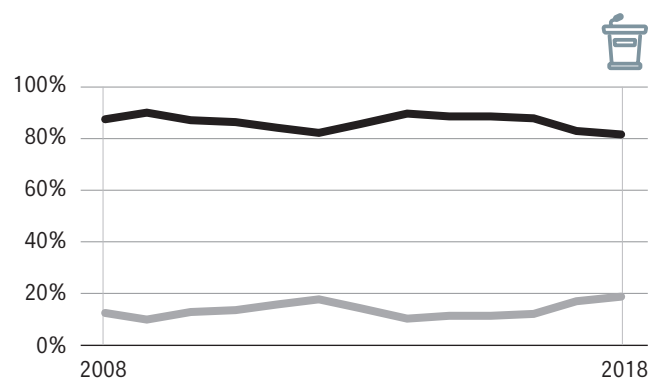
מקור: הגר צמח על בסיס אתר הרשות לניירות ערך

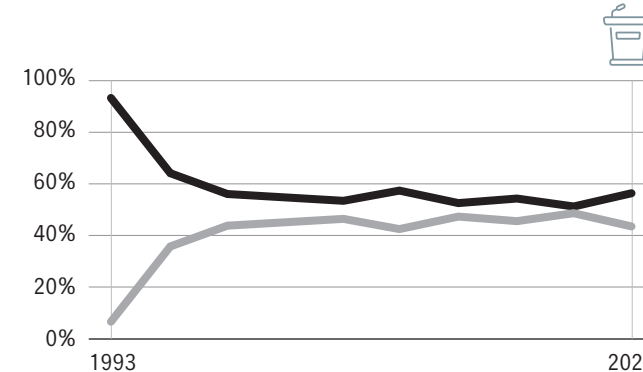
שיעור מנכ"לים ומנכ"ליות במשק

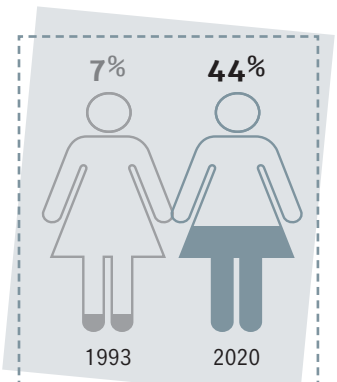
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור נשים וגברים בדירקטוריונים של חברות ממשלתיות

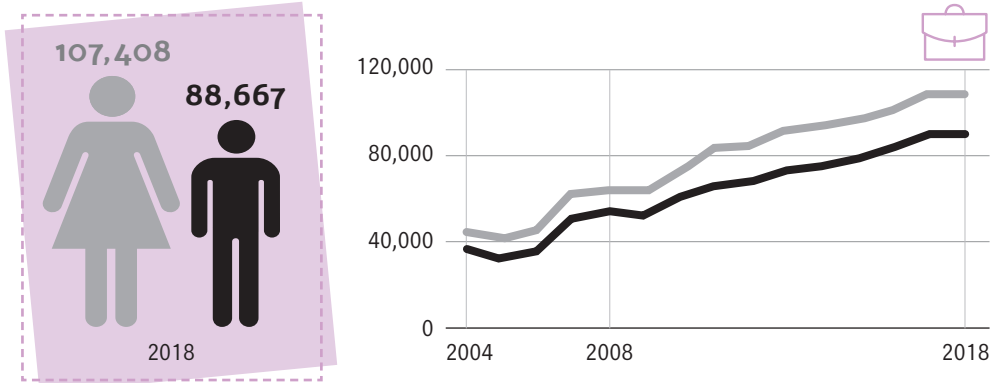
מקור: הגר צמח על בסיס אתר רשות החברות הממשלתיות

שוק עבודה מעורער

המושג שוק עבודה מעורער מתייחס לדפוסי עבודה המאופיינים בשכר נמוך שאינו מספיק לפרנסת משפחה, חוסר יציבות תעסוקתית והיעדר הגנה לעובדים. המבט המגדרי מגלה שנשים חשופות יותר לדפוסים אלה.

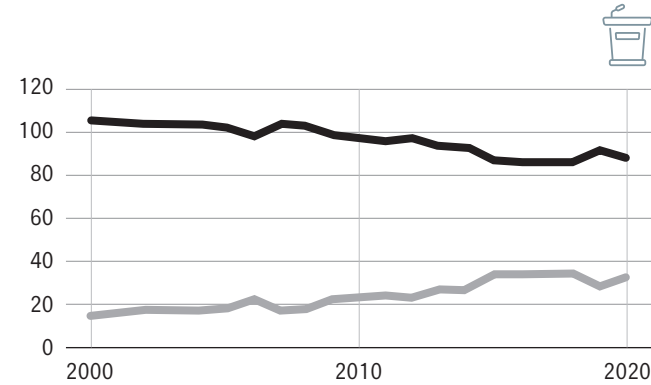
מספר עובדים ועובדות בעלי יותר ממשרה אחת

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

עוצמה פוליטית

מספר חברי וחברות הכנסת

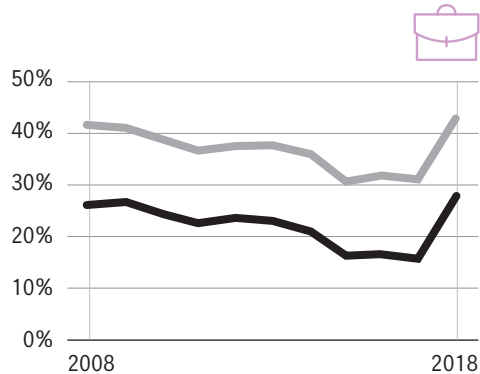
נשים וגברים בראש רשויות מקומיות 2018

243

14

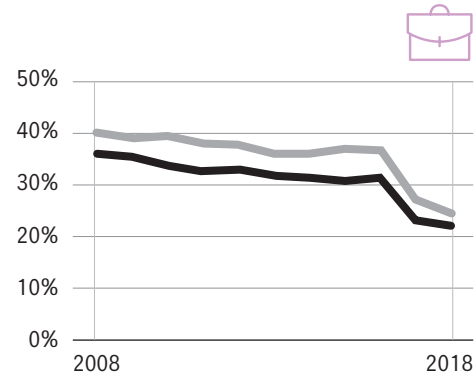
מקור: נתוני משרד הפנים ועיבודי המחברות

שיעור השכירים/ות ששכרם אינו עולה על שכר מינימום

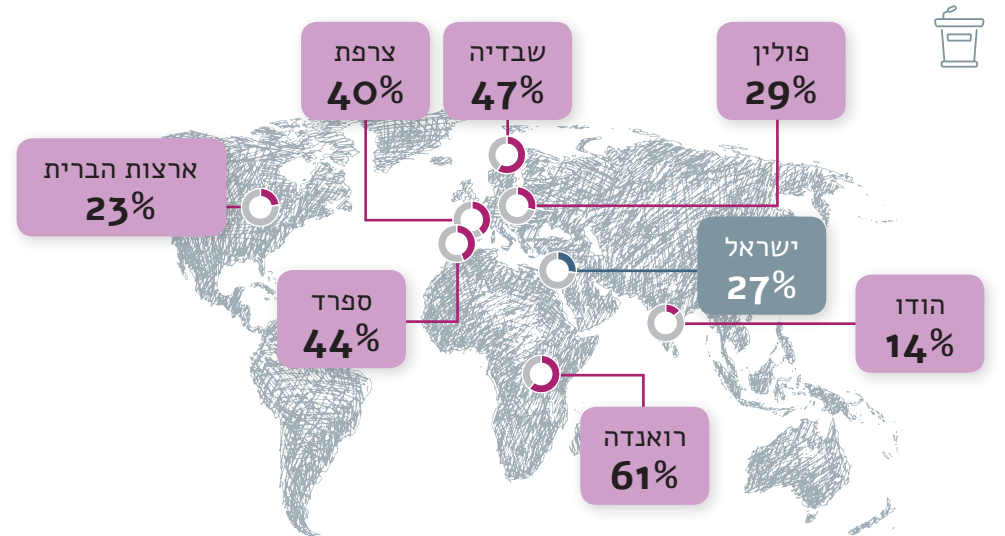
מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור השכירים/ות שאינם מקבלים 12 משכורות בשנה

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור נשים בפרלמנטים 2019

מקור: Inter Parliamentary Union

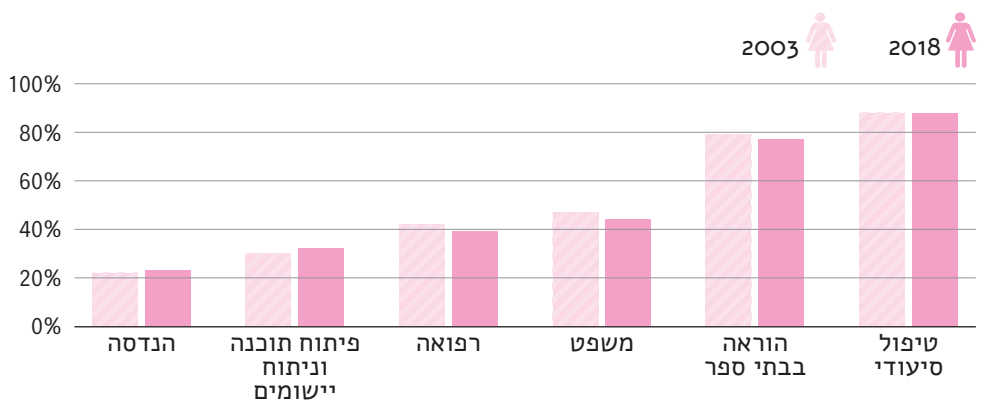
השכלה ותעסוקה

יותר ויותר נשים רוכשות השכלה גבוהה ואף מרחיבות את תחומי הלימוד. עם זאת, חסמים מבניים ותרבותיים מקשים עליהן לתרגם הישגים אלה לצמצום פערים בשוק העבודה ובזירה הפוליטית והכלכלית.

מהנשים צריכות להחליף **תחום לימוד**, כדי שיהיה שוויון מגדרי בהשכלה, ולא תהיה סגרגציה כלל **28.4%**

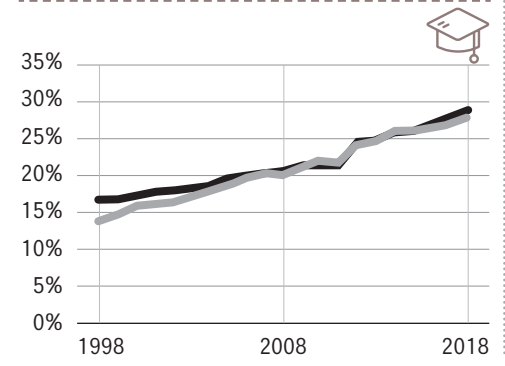
מהנשים צריכות להחליף **מקצוע**, כדי שיהיה שוויון מגדרי בתעסוקה, ולא תהיה סגרגציה כלל **42.2%**

שיעור הנשים במשלחי יד נבחרים

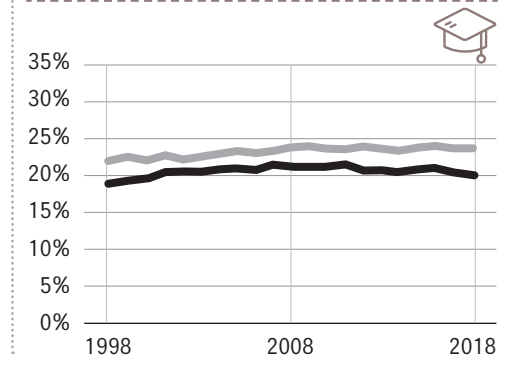
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה

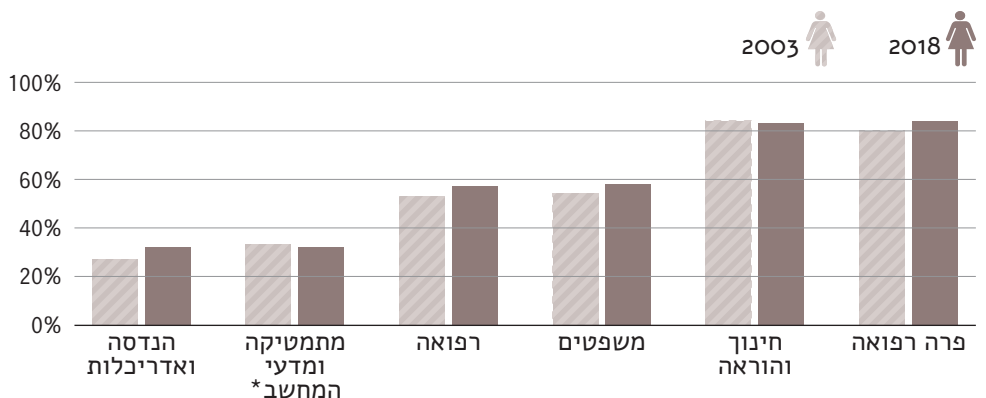

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 13-15 שנות לימוד

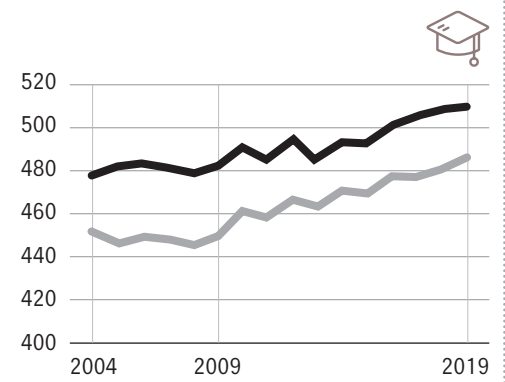
שיעור הסטודנטיות באוניברסיטאות במגמות לימוד שונות תואר ראשון, שני ושלישי

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

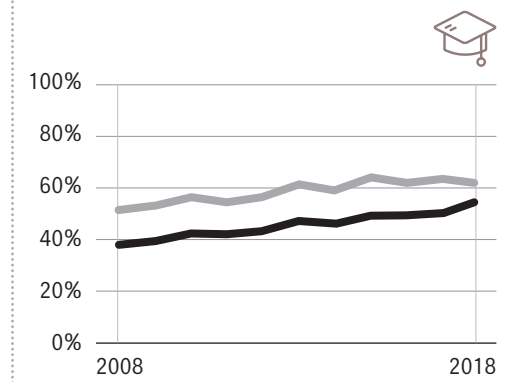
*מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב

ציון ממוצע בבחינה הפסיכומטרית

מקור: נתוני מאל"ו ועיבודי המחברות

שיעור הבנות והבנים הזכאים לבגרות*

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

* מתוך קבוצת הגיל, בהנחה של 50% בנים/בנות בשנתון

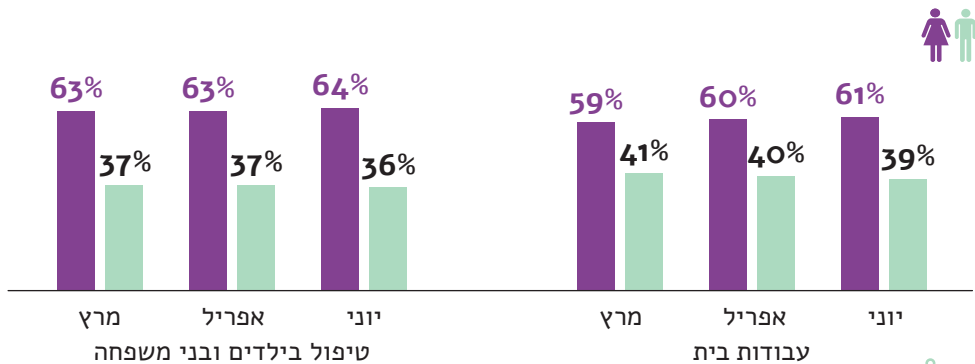

עבודות שקופות במהלך חודשי מגיפת הקורונה

במהלך חודשי הקורונה אין גידול בהיקף הגברים המבצעים עבודות שקופות בבית

בישראל: שיעור הנשים והגברים המבצעים עבודות שקופות במשקי בית בהם שני בני הזוג מועסקים

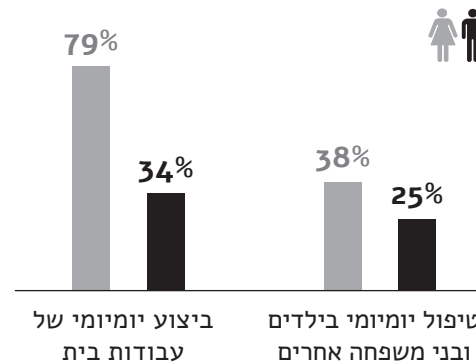
מקור: אפרת הרצברג דרוקר, מאיר יעיש, טלי קריסטל, אוניברסיטת חיפה

עבודה, משפחה, זמן

נשים הן עדיין האחראיות העיקריות לעבודות הבית ולטיפול במשפחה. עבודות אלו הן **עבודות שקופות** שכן לרוב אינן זוכות להכרה ולתגמול, אבל הן משמשות חסם להשתלבות מלאה ושוויונית של נשים בשוק העבודה.

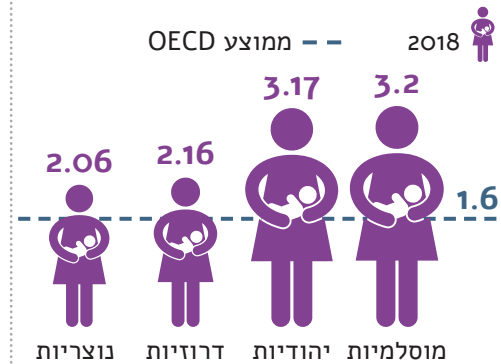

עבודות שקופות באיחוד האירופי

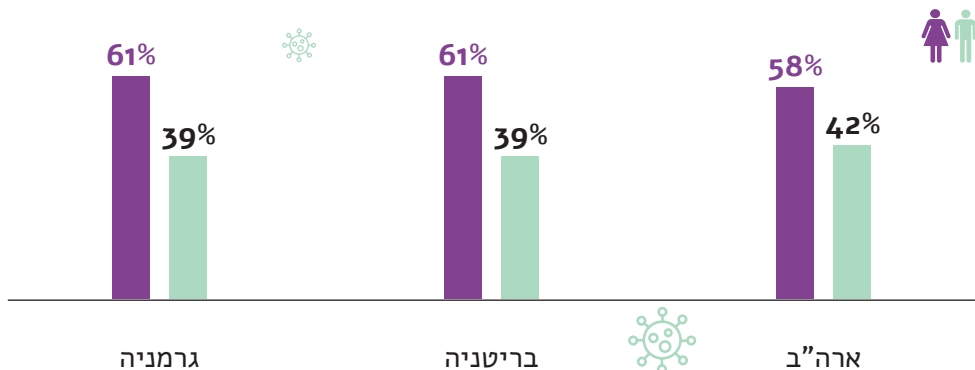
מקור: EIGE, Gender Index 2020

מספר ילדים ממוצע ממוצע לאישה לפי קבוצת אוכלוסייה, 2018

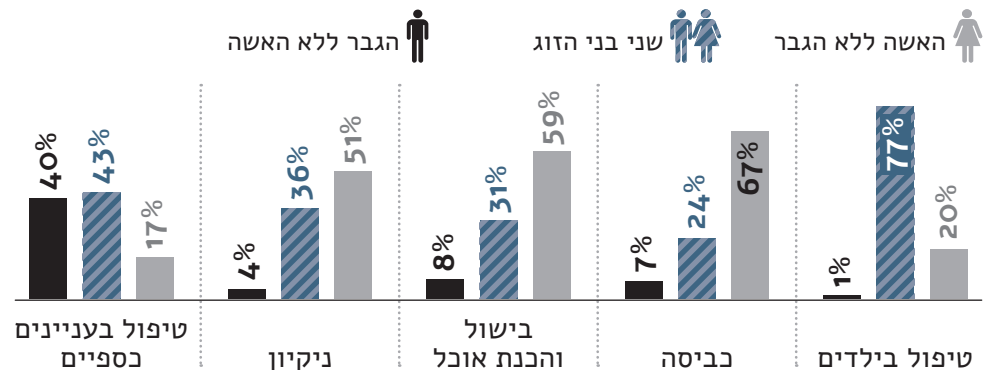
מקור: נתוני למ"ס

בעולם: שיעור הנשים והגברים המבצעים עבודות שקופות בתקופת סגר הקורונה

מקור: Dugarova 2020

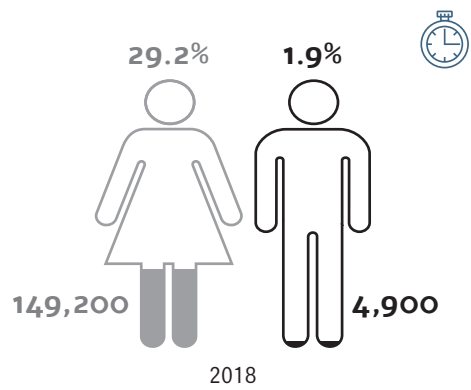
עבודות שקופות בישראל: מי עושה מה בבית בני זוג נשואים, עובדים בשכר

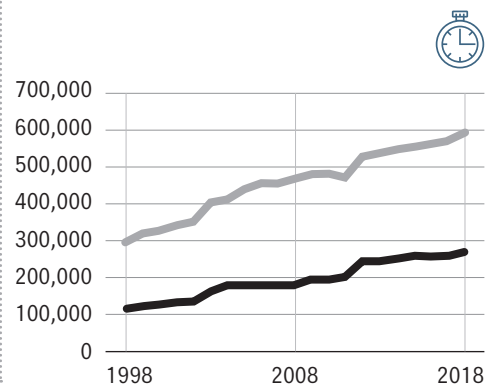
מקור: נתוני למ"ס, 2019

עבודה, משפחה, זמן

תעסוקה במשרה חלקית עקב טיפול במשפחה

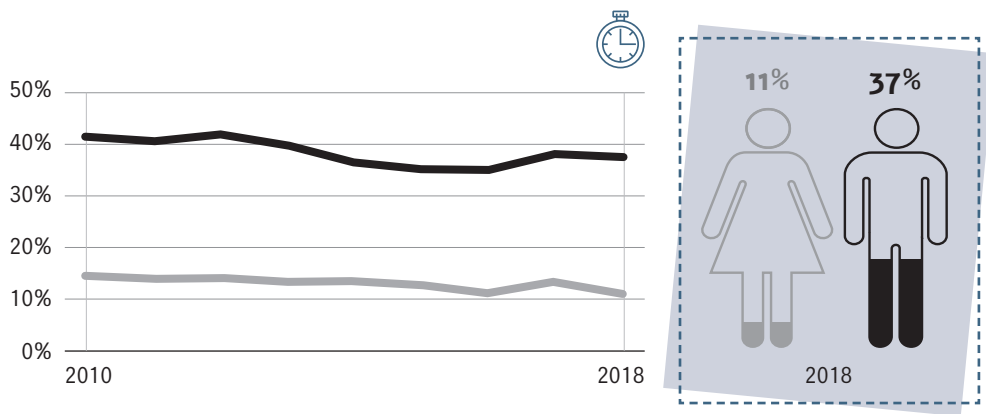
תעסוקה במשרה חלקית

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

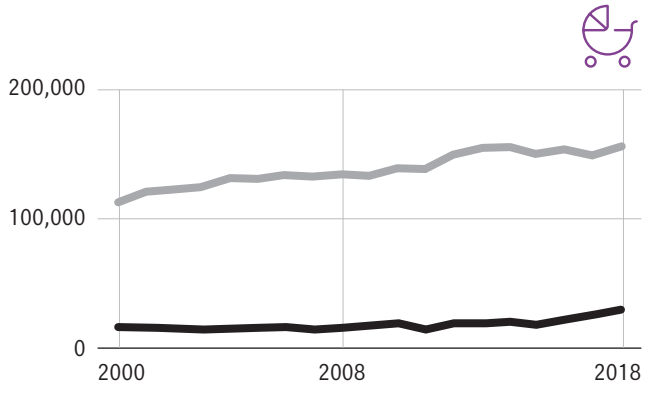
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור העובדות והעובדים מעל 50 שעות בשבוע

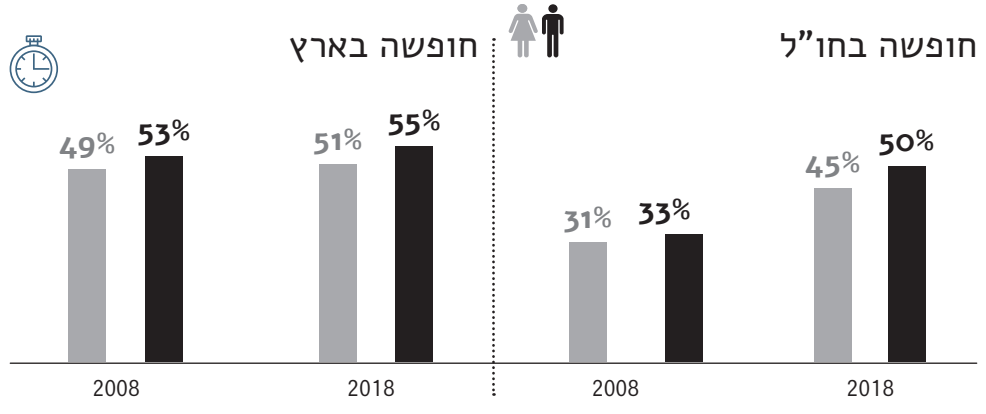
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

נשים לעומת גברים בראש משפחות חד-הוריות

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור הנשים והגברים שיצאו לחופשה

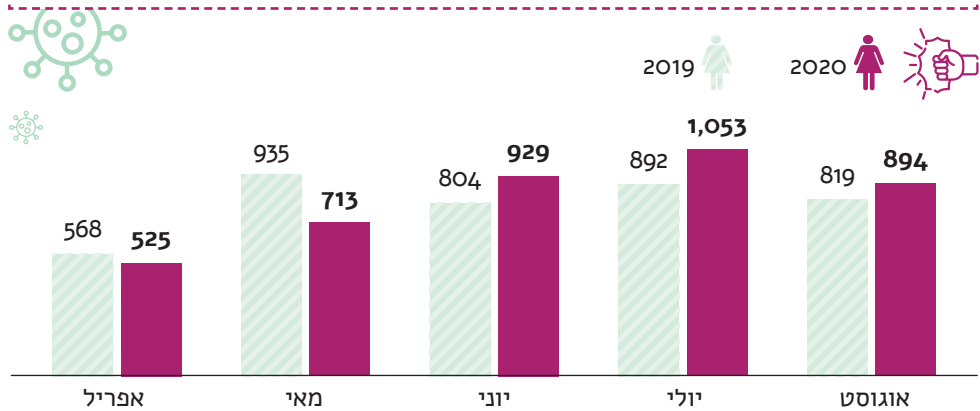
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

אלימות מגדרית

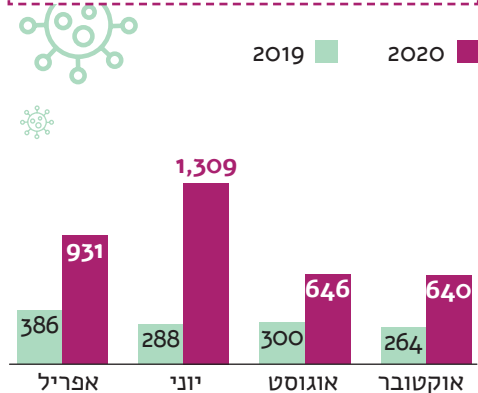
הנתונים הקיימים מעידים על עליה בהיקף האלימות המגדרית במהלך חודשי הקורונה, ועדיין ההערכה היא שמדובר באומדן חסר.

מספר הבקשות לצווי הגנה

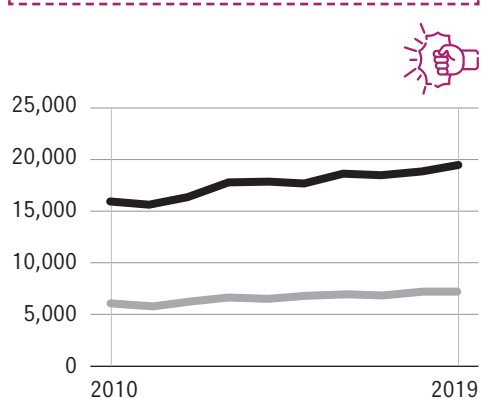
מקור: השולחן הבינמגדרי במשרד רוה"מ, הנהלת בתי המשפט

מספר הפניות למוקד 118 בנושא אלימות במשפחה

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

מספר תיקי עבירות בין בני זוג לפי מגדר החשוד

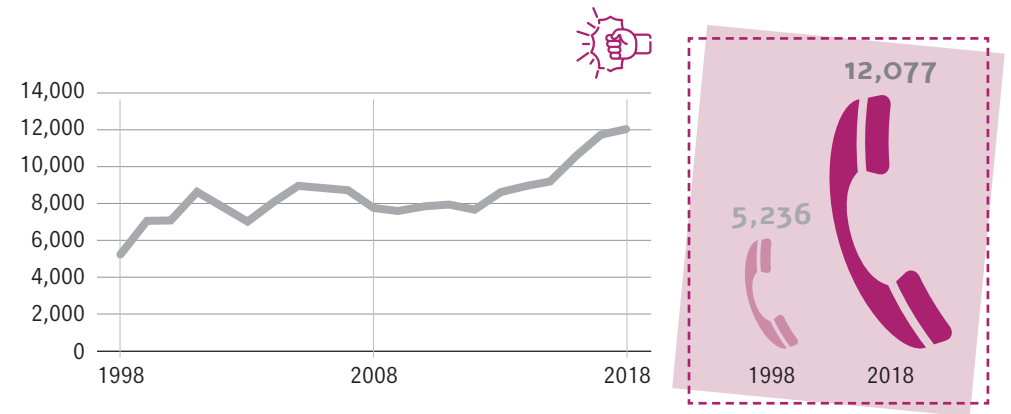

מקור: משטרת ישראל

אלימות מגדרית

קשה מאוד לאמוד את היקף תופעת האלימות המגדרית בישראל משום שקיים מחסור בנתונים רשמיים עדכניים ביחס להיקף התופעה על היבטיה השונים: אלימות מינית, פיזית, כלכלית, רצח נשים, אלימות במשפחה, ועוד.

מספר הפניות החדשות מדי שנה למרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

מקור: איגוד מרכזי הסיוע ועיבודי המחברות

נשים שנרצחו על ידי בן זוג או קרובי משפחה אחרים

קיים קושי רב לקבל נתונים רשמיים ממוסדות המדינה אודות אלימות מגדרית לסוגיה. כך למשל, קיימים נתונים שונים, לרוב מארגוני חברה אזרחית, לגבי מספר הנשים שנרצחו על ידי בני משפחה בכל שנה.

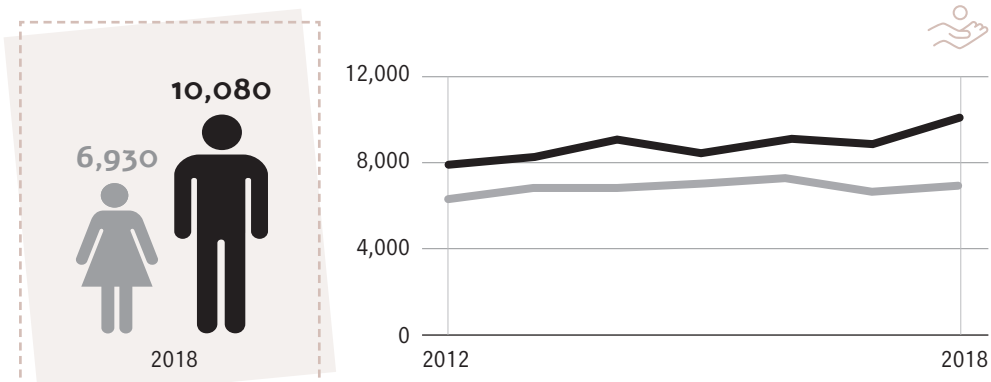
מקור: מממ, הארץ, תדבור

*נתוני 2020 עד חודש נובמבר

פגיעות וסיכון

נשים עניות יותר מגברים ונסמכות יותר על מערכת הביטחון הסוציאלי בשלבי החיים השונים.

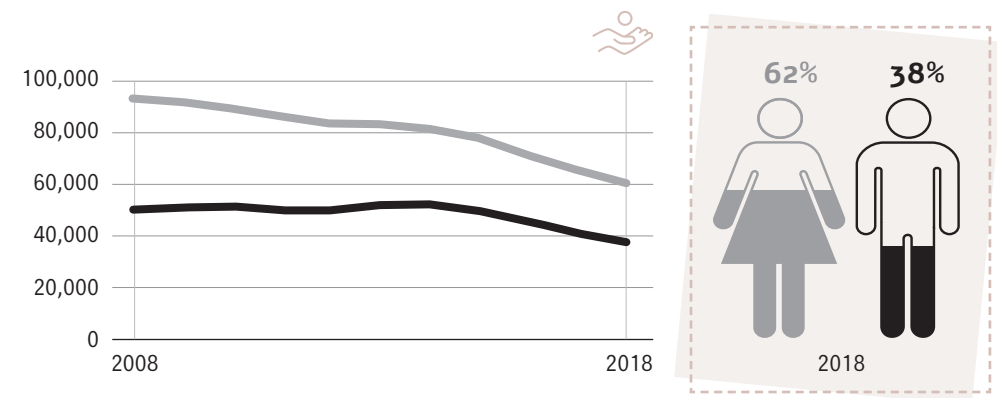
הכנסה חודשית ממוצעת מפנסיה לפי ראש משק הבית*, בש"ח

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

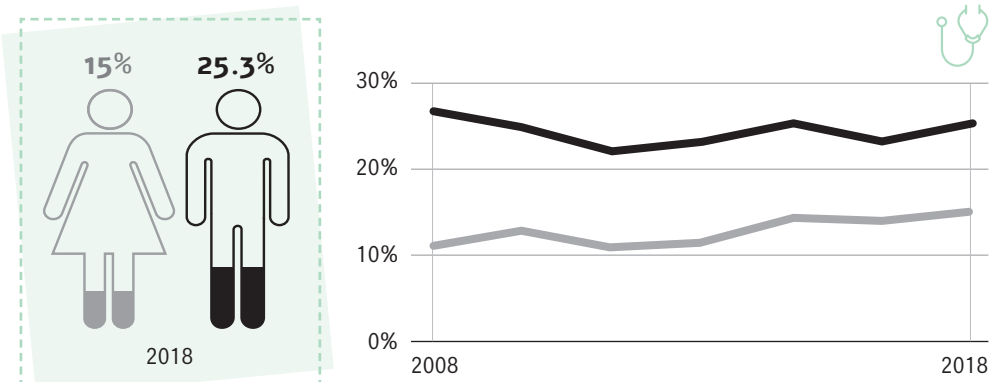
* על פי בטל"א, ראשות משק הבית מוגדרת כלכלית על ידי מי שהכנסתו/ה גבוהה יותר: משק בית שבראשו אישה הוא משק בית שבו הכנסת הגבר נמוכה מזו של האישה או שאין הכנסה של גבר, ולהיפך.

מספר מקבלי/ות הבטחת הכנסה

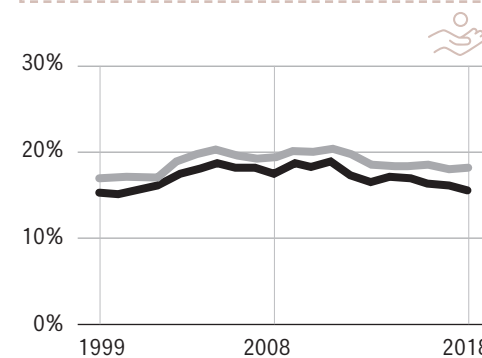
מקור: נתוני למ"ס, בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור המעשנים והמעשנות בקרב בני/ות 21 ומעלה

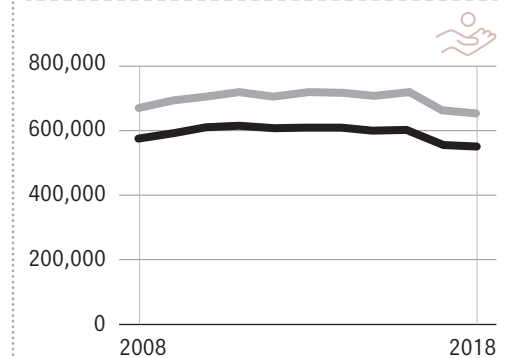
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

היקף העוני לאחר תשלומי העברה ומסים

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

מספר הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים*

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

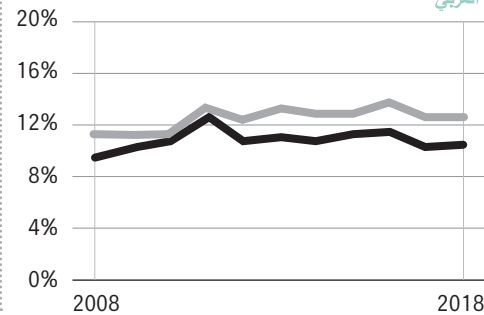
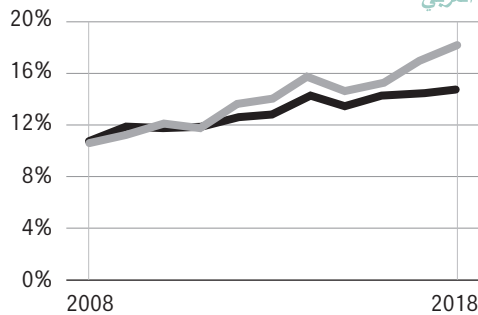
* של משרד העבודה, הרווחה ושירותים החברתיים

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה בחברה הערבית

שיעור בוגרי/ות 13-15 שנות לימוד בחברה הערבית

المجتمع العربي

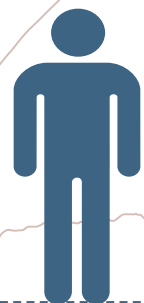
المجتمع العربي

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי בפריפריה ובכלל האוכלוסייה

בהגדרת הפריפריה בממד נלקחו בחשבון הריחוק הגיאוגרפי ממרכז המדינה והדירוג החברתי-כלכלי של הרשויות המקומיות בישראל.

פריפריה
8,539 ש"ח

כלל האוכלוסייה
12,498 ש"ח

כלל האוכלוסייה
8,546 ש"ח

פריפריה
5,083 ש"ח

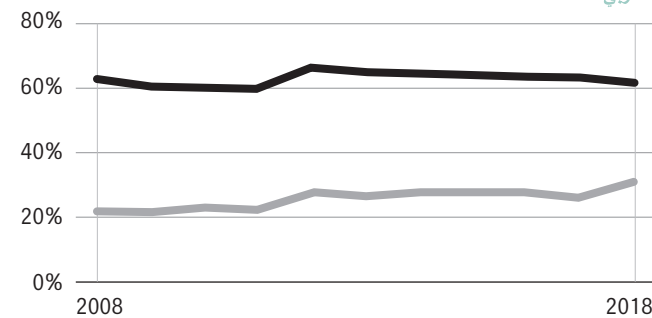
מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

מגוון בקרב נשים

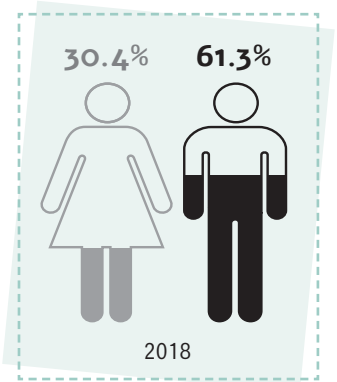
על מנת להבין לעומק את מצבן של נשים שונות יש להביא בחשבון השתייכות אתנית ולאומית, מקום גיאוגרפי, מצב כלכלי, חשיפה לאלימות וגורמים נוספים. ההצטלבות בין מגדר לבין גורמים אלו יוצרת הבדלים בין נשים ומעצימה את פגיעותן של נשים מקבוצות מוחלשות. כך למשל, השכר החודשי הממוצע של נשים ערביות נמוך משכרם של גברים ערבים ומשכרן של נשים יהודיות.

השתתפות בכוח העבודה בחברה הערבית בישראל

المجتمع العربي

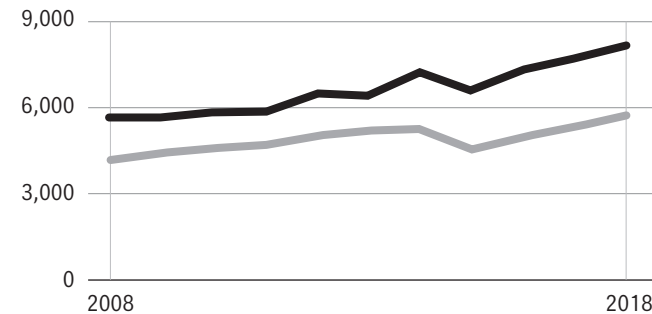

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

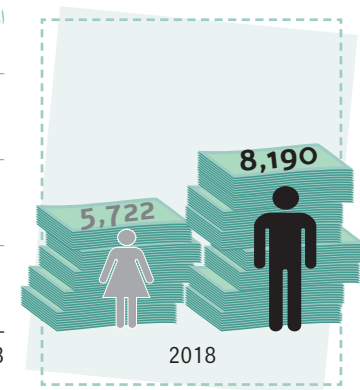

שכר חודשי ממוצע בחברה הערבית בישראל בש"ח

المجتمع العربي

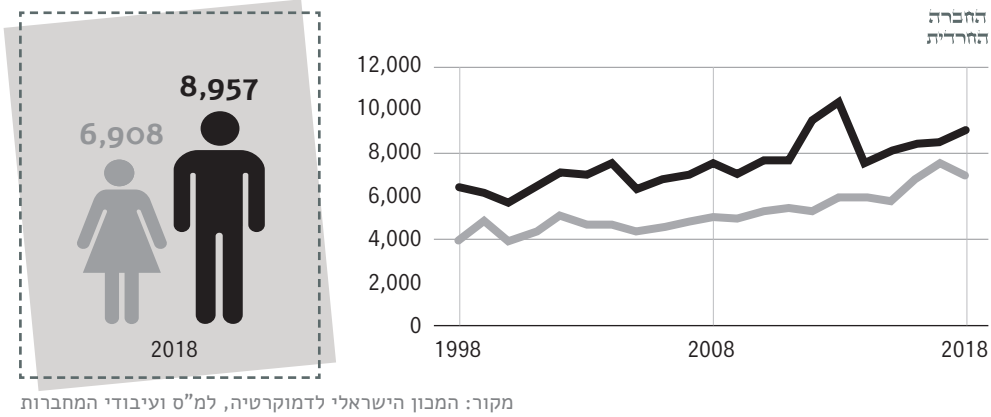
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

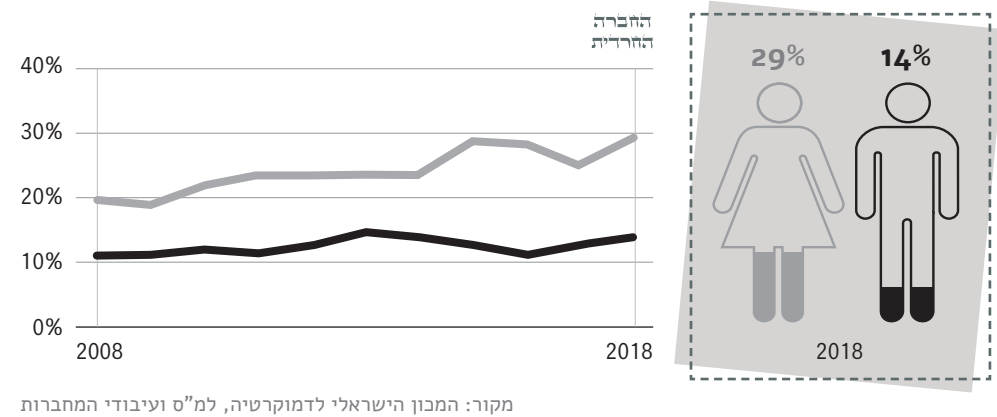
מגוון בקרב נשים

בחברה החרדית יותר נשים מגבירים רוכשות השכלה אקדמית ומשתתפות בשוק העבודה, אך שכרן החדושי נמוך משל גברים.

הכנסה ממוצעת ברוטו לחודש בש"ח, חרדים בגילאי 25-64

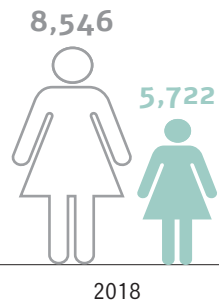
שיעור הלומדות/ים לתואר אקדמי בחברה החרדית בקרב בני 20+

נשים מקבוצות חברתיות שונות בשוק העבודה

שכר חודשי ממוצע

נשים בגילאי 15 ומעלה
 בחברה הכללית בחברה הערבית

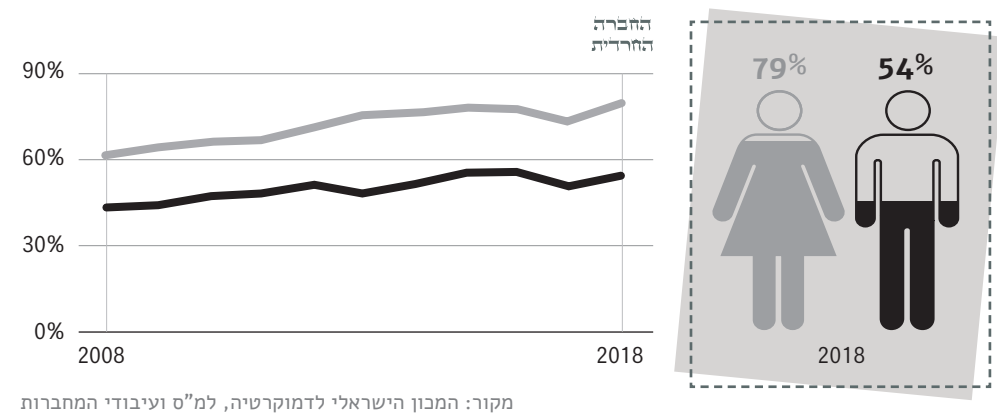

השתתפות בשוק העבודה

נשים בגילאי 25-64
 בחברה הכללית בחברה החרדית

שיעור השתתפות חרדים/ות בכוח עבודה גילאי 25-64

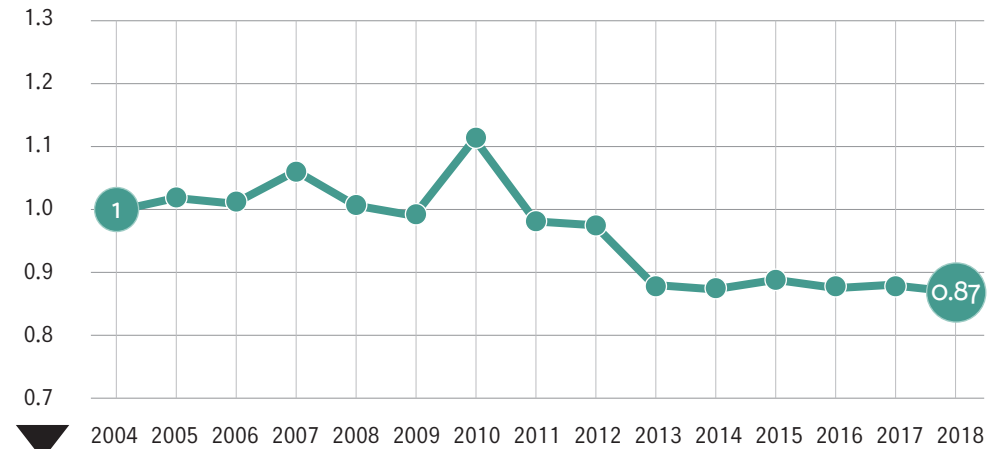

רמת האי-שוויון המגדרי לאורך השנים

רמת האי-שוויון המגדרי נותרה ללא שינוי ניכר בין השנים 2004-2009. לאחר עליה באי השוויון בשנת 2010 החלה ירידה ברמת האי-שוויון עד לשנת 2013. מאז, רמת האי-שוויון נותרה ללא שינוי. הצמצום באי-שוויון בשנים 2011-2013 נבע, לפחות בחלקו, מהרעה כללית בהיבטים תעסוקתיים בקרב נשים וגברים כאחד, ולא משיפור במצבן של נשים.

אי-שוויון

שוויון

מקור: מדד המגדר 2018

המלצות לכיווני פעולה ומדיניות

1 מאמצי ההתמודדות עם מגיפת הקורונה מלמדים עד כמה קריטיים נתונים רגישי מגדר כתשתית למדיניות אשר לוקחת בחשבון צרכים של נשים מקבוצות חברתיות שונות. לכן נדרש איסוף שיטתי ופרסום בזמן אמת של נתונים סטטיסטיים מפולחים מגדרית על ידי כלל רשויות המדינה, בדגש על נתונים לגבי אלימות מגדרית.

2 משבר הקורונה מדגים עד כמה ההישגים בתחום השוויון המגדרי הם שבריריים. שימור ההישגים ומניעת נסיגה ופגיעה משמעותית בנשים מחייבת את ישראל, בדומה למדינות אחרות, לשאול תמיד כיצד המדיניות הננקטת להתמודדות עם המגיפה משפיעה על נשים ולזהות את הדגשים הייחודיים הנדרשים.

2 בעתות חירום כמו בזמן שיגרה, נדרשת אסטרטגיה של הטמעת חשיבה מגדרית בכל התחומים: יצירת מנגנונים של ייצוג הולם לנשים ממגוון קבוצות בכל צמת של קבלת החלטות, שילוב היבטים מגדריים בקבלת החלטות מתוך רגישות לצרכים של קבוצות ספציפיות (נשים מקבוצות מיעוט, חסרות מעמד, נשים עם מוגבלות, אימהות חד-הוריות), בחינה מגדרית של השלכות המדיניות.

2

3 להציב יעדים קונקרטיים לצמצום הפערים המגדריים בכל תחומי החיים ולהקים מנגנון לניטור מגמות שינוי בפערים לאור היעדים שנקבעו. כך למשל, יש להרחיב את החקיקה הקיימת המחייבת ייצוג מגדרי שוויוני לתחומים נוספים, בין היתר לכנסת ולדירקטוריונים של חברות ציבוריות. בנוסף, יש להקים קרנות של מלגות לנשים ללימודי מדעים מדויקים.

3

4 לחשוב מחדש על ההסדרים המגדריים המאפיינים את שוק העבודה ומציאת פתרונות שיטתיים להקל על ההתמודדות עם חיי עבודה ומשפחה במקביל. כפי שראינו במהלך חודשי הקורונה, עבודה מהבית אינה פתרון לאיזון בין חיי העבודה לחיי המשפחה עקב חלוקה לא שוויונית בין אימהות לאבות בנטל העבודות השקופות בבית:

- ביצוע סקר תקצוב זמן שנתי שיהווה תשתית לבחינת שינויים בהיקף הזמן שנשים וגברים מקדישים לעבודה בשכר ולעבודה שלא בשכר.
- צמצום מספר השעות בשבוע העבודה כמקובל במדינות מתועשות אחרות ולתת תמריצים למקומות עבודה המעודדים את עובדיהם, נשים וגברים כאחד, לאזן בין עבודה למשפחה.
- חישוב מחדש של החשבונאות הלאומית באופן שעשייתן ותרומתן הכלכלית של נשים בביצוע עבודות שקופות בבית ובמשפחה יבואו לידי ביטוי בתמ"ג ויתוגמלו בדרכים שונות.

4

5 להטמיע מדיניות מקדמת שוויון מגדרי במערכת החינוך באופן שיביא להפחתת הסגרגציה המגדרית בהשכלה ובתעסוקה. מיעוט בנות ונשים בתחומי לימוד שצפויה להם דרישה הולכת וגדלה בשוק העבודה, כמו מדעים מדויקים, הנדסה ומדעי המחשב, וכן המשבר התעסוקתי הצפוי להתרחש בשל תהליכי האוטומציה הגוברים, צפויים להעמיק את הפערים המגדריים. מערכת החינוך והמוסדות האקדמיים הם מפתח לצמצום פערים אלה.

5

האינדיקטורים המרכיבים את מדד המגדר 2020

 المجتمع العربي חברה ערבית	 תרבות	 עוצמה	 מגדור מקצועי	 השכלה	 שוק העבודה
1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי 2 משרה חלקית 3 שכר חודשי 4 שכר שעתי 5 בעלות/י 13-15 שנו"ל 6 בעלות/י 16+ שנו"ל 7 פריון נערות 8 גיל נישואין 9 משרה חלקית שלא מרצון 10 זכאות לבגרות 11 מתקשים/ות במתמטיקה 12 עישון 13 ציוני פסיכומטרי	1 שירים בביצוע זמרות/ים במצעד השנתי 2 פרס ישראל 3 שחקניות/ים בתיאטרון 4 במאיות/ים בתיאטרון 5 ייצוג בחדשות 6 השמעות ברדיו זמרות/ים ישראלים 7 השמעות ברדיו זמרות/ים בינלאומיים 8 ספורטאיות פעילות	1 חברות/י הכנסת 2 שרות/ים בממשלה 3 ראשי/ות רשויות מקומיות 4 סגל בכיר באוניברסיטאות 5 מנכ"ליות/ים במשק 6 דירקטוריות/ים בחברות ציבוריות 7 דירקטוריות/ים בחברות ממשלתיות 8 שלוש הדרגות העליונות בשירות המדינה 9 נשים בתפקידי ניהול במגזר הציבורי 8 מנכ"ליות/ים משרדי ממשלה	1 שכירות/ים בהייטק 2 בידול מגדרי במשלחי יד ספציפיים (הנדסה, אדריכלות, רפואה, סיעוד, הוראה, פיתוח תכנה, משפט, פקידות, מכירות, תעשייה, ניקיון, ועוד) 3 סגרגציה לפי משלחי יד 4 סגרגציה לפי ענפים	1 בעלות/י 13-15 שנו"ל 2 בעלות/י 16+ שנו"ל 3 סגרגציה בהשכלה גבוהה 4 מתקשות/ים במתמטיקה 5 זכאות לבגרות 6 שיעור למידה בתיכון (גילאי 15-17) 7 ציוני פסיכומטרי 8 עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות בקרב בני 26 9 זכאים לבגרות שנבחנו ב-5 יח"ל במתמטיקה	1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי 2 עבודה במשרה חלקית 3 שכר חודשי 4 שכר שעתי 5 שכר חציוני 6 עובדות/י חברות כ"א 7 הטבות מעסיקים 8 עצמאיות/ים 9 הכנסה עצמאיות/ים 10 ריבוי משרות 11 פחות משכר המינימום 12 שכר גבוה פי 2 מהמוצע 13 רציפות תעסוקתית 14 משרה חלקית שלא מרצון 15 אבטלה ממושכת
 פריפריה	 החברה החרדית	 מצב משפחתי	 אלימות	 זמן	 בריאות
1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי 2 שכר חודשי 3 רציפות תעסוקתית	1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי 2 משרה חלקית 3 שכר חודשי 4 שכר שעתי 5 לומדות/ים לתואר אקדמי	1 פריון נערות 2 משפחות חד הורית 3 גיל נישואין ממוצע	1 פניות חדשות למרכזי הסיוע 2 תיקי אלימות במשפחה שנפתחו במשטרה 3 מטופלות במרכזי אלימות במשפחה 4 בטחון בהליכה ברחוב 5 בני/ות 20+ שהוטרדו מינית 6 רצח על רקע מגדרי 7 תיקי עבירות בין בני זוג	1 חופשה בארץ 2 חופשה בחו"ל 3 פעילות התנדבותית 4 עבודה במשרה חלקית בעקבות עבודת בית 5 שימוש באינטרנט 6 50+ שעות עבודה בשבוע	1 תוחלת חיים 2 שיעור התמותה 3 הערכת בריאות 4 עישון

מרכז שוות במכון ון ליר בירושלים שם לו למטרה להטמיע את מושג השוויון המגדרי בחשיבה ובפעולה החברתית, ובכך להוציא את סוגיית האי-שוויון המגדרי מתחום אחריותן הבלעדית של הנשים ולנסחה כתפיסת עולם חברתית הנוגעת לכלל החברה בישראל. המבט המגדרי חושף את המנגנונים המכוונים אי-שוויון ביחסי הכוח הכלכליים, הפוליטיים והתרבותיים בין גברים לנשים. הרחבתו של מבט זה אל החברה בכללותה מאפשרת לקרוא תיגר על הסדר החברתי הקיים ולגרום לכך שעולמן, צורכיהן וניסיון חייהן של נשים ממוגוון מיקומים חברתיים וקבוצות יובאו בחשבון בכינונו של סדר זה.

פיתוחו ופרסומו של מדד המגדר התאפשרו הודות לתמיכתם הנדיבה של הקרנות והגופים הבאים:

רחוב ז'בוטינסקי 43, ירושלים 9104001, ת"ד 4070, טל' 02-5605222; פקס 02-5619293
 43 Jabotinsky St., Jerusalem 9104001, P.O.B. 4070, Tel. 972-2-5605222, Fax. 972-2-5619293
 شارع جابوتنسكي ٤٣، القدس ٩١٠٤٠، ص. ب. ٤٠٧٠، تلفون: ٠٢-٥٦٠٥٢٢٢، فاكس: ٠٢-٥٦١٩٢٩٣
 vanleer@vanleer.org.il • www.vanleer.org.il